ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a JUDr. Radana Malíka v právní věci žalobce: **Ch. K. A.,** zast. ustanovenou opatrovnicí Mgr. Evou Kantoříkovou, advokátkou se sídlem Jaselská 197/14, Brno, proti žalované: **Policie České republiky, Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy, odbor cizinecké policie,** se sídlem Olšanská 2176/2, Praha 3, proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 3. 2017, č. j. KRPA-60078-37/ČJ-2017-000022, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2017, č. j. 4 A 35/2017 – 15,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovené opatrovnici žalobce Mgr. Evě Kantoříkové, advokátce se sídlem Jaselská 197/14, Brno, **se nepřiznává** odměna za zastupování.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále „stěžovatel“) kasační stížností napadl shora označené usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým mu byla ustanovena zástupkyně pro řízení – Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s., se sídlem Kovářská 4, Praha 9, a zároveň byl zamítnut jeho návrh na ustanovení Mgr. Jindřicha Lechovského, advokáta se sídlem Sevastopolská 378/16, Praha 10, jako jeho zástupce.

[2] Městský soud zhodnotil, že stěžovatel dosahuje na plné osvobození od soudních poplatků a zároveň v jeho případě je nezbytně třeba mu ustanovit zástupce k ochraně jeho práv. S poukazem na rozsudek rozšířeného senátu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 – 141, č. 1995/2010 Sb., nepovažoval ustanovení Mgr. Jindřicha Lechovského v konkrétní věci za rozumné. Podaná žaloba se svou formou a obsahem zcela shodovala se všemi žalobami proti rozhodnutím o zajištění cizinců (resp. o prodloužení těchto zajištění), v nichž bylo v samosoudcovských oddělení správního úseku městského soudu v roce 2017 požadováno ustanovení právního zástupce právě uvedeného advokáta nebo jeho spolupracovníka. V den sepsání žaloby byl v Zařízení pro zajištění cizinců Balková přítomen pouze pracovník Organizace pro pomoc uprchlíkům. Za takové situace měl městský soud pochyby o autentičnosti projevu vůle stěžovatele. Uvedl, že situace působí dojmem, že jsou spíše hájeny ekonomické zájmy uvedených advokátů.

[3] Soud proto ustanovil jako zástupce Organizaci pro pomoc uprchlíkům i přes to, že nevyjádřila souhlas s ustanovením, jak vyžaduje judikatura Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 23. 1. 2014, č. j. 9 As 136/2013 – 28). Tento spolek zastupoval stěžovatele již v předchozím řízení ve věci rozhodnutí o zajištění (projednávaná věc se týká rozhodnutí o prodloužení zajištění). Organizace pro pomoc uprchlíkům poskytuje bezplatnou právní pomoc uprchlíkům v zařízeních pro zajištění cizinců, aniž by byla ustanovena zástupcem. Zároveň tento spolek obdržel dotaci mj. i na zastupování cizinců v řízeních o žalobách. Tyto skutečnosti nasvědčují neodmítnutí zastupování ze strany Organizace pro pomoc uprchlíkům.

[4] Městský soud uvedl, že oproti navrhovanému zástupci svědčí pro ustanovení zastupování spolkem to, že se specializuje výlučně na azylovou a cizineckou problematiku, stěžovatele již zastupoval, jeho pracovníci dochází do Zařízení pro zajištění cizinců Balková bez ohledu na konkrétní případ a navrhovaný zástupce má sídlo v Praze, zatímco stěžovatel se nacházel na severním Plzeňsku.

II. Obsah kasační stížnosti

[5] Proti usnesení podal stěžovatel kasační stížnost, v níž uvedl, že jeho vůle skutečně byla podat návrh na ustanovení zastoupení právě advokáta Mgr. Jindřicha Lechovského. Ten pravidelně dojíždí do Zařízení pro zajištění cizinců Balková, bezplatně zde poskytuje právní poradenství a má značné zkušenosti ve věcech cizineckého práva. V roce 2016 se při předchozím zajištění ve Vyšních Lhotách setkal s koncipientem Mgr. Jindřicha Lechovského. S navrhovaným advokátem byl později několikrát v telefonickém kontaktu a vyhledával jej při poskytování právního poradenství. V obou zařízeních, kde byl zajištěn, byli advokáti a koncipienti z advokátní kanceláře Lechovský a Backa jediní, kteří do těchto zařízení pravidelně dojížděli. Napadené usnesení bylo vydáno na základě informací získaných od žalované, jejíž záměr je zamezit ustanovování advokátů, kteří pravidelně dojíždějí do zařízení pro zajištění cizinců. Existence a způsob působení Organizace pro pomoc uprchlíkům nemůže vyloučit právo na ustanovení zástupce z řad advokátů.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[6] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a dle usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 –

19, č. 3271/2015 Sb. NSS, nepodléhá povinnosti zaplatit soudní poplatek a není požadováno splnění povinnosti zastoupení advokátem dle § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."). Poté přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[7] Rozšířený senát v citovaném rozsudku sp. zn. 7 Azs 24/2008 konstatoval, že § 35 odst. 8 s. ř. s., stanovící, že navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát, je konkrétním projevem ústavně zaručeného širšího práva na právní pomoc v řízení před soudy (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a je nezbytné pro zachování principu rovnosti účastníků v jejich procesním postavení a možnostech.

[8] V návaznosti na výše uvedené rozšířený senát zdůraznil, že *„vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namístě především tehdy, bude-li takový návrh opřen o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem (...). Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem, vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být dle rozšířeného senátu například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí."*

[9] Shora uvedené však má dle rozšířeného senátu také své limity. *„Právo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce totiž nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám (například díky tomu, že často vystupuje v médiích, nebo že se jako advokát těší vynikající pověsti). Další meze práva na ustanovení konkrétního zástupce pak zcela jistě musí existovat pro případ možného zneužití předmětného práva (opakované změny návrhu na konkrétního zástupce, zneužití práva na ustanovení konkrétního zástupce jako obstrukčního prostředku pro řízení před soudem apod.)."*

[10] Rozšířený senát tak shrnul, že v situacích, kdy *„navrhne účastník řízení ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak je namístě zpravidla takovému návrhu vyhovět. Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které*

svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu.“ (zvýraznění doplněno – pozn. NSS). Je nicméně třeba trvat na tom, že pokud soud návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.

[11] Městský soud svůj rozhodovací důvod uvedl úvahou, že všechny žádosti o ustanovení zástupce v řízeních ve věci cizinců podané v roce 2017 třem senátům městského soudu byly vždy na ustanovení Mgr. Jindřicha Lechovského nebo advokáta, který s ním vykonává advokacii ve společnosti. Z toho dovodil, že pochybuje o autentičnosti projevu vůle stěžovatele. Tento názor je však pouze domněnka městského soudu. V případě, že měl soud pochybnosti o jeho vůli, měl jej vyzvat, aby návrh na ustanovení Mgr. Jindřicha Lechovského potvrdil, případně blíže vysvětlil.

[12] Dále však soud uvedl úvahu, že se žádostí o ustanovení daného advokáta sledují jeho ekonomické zájmy. S touto úvahou kasační soud v zásadě souhlasí s tím, že ekonomické zájmy navrhovaných advokátů rozhodně nejsou v souladu se smyslem dobrodiní zákonodárce poskytovat bezplatnou právní pomoc. Nejvyšší správní soud ve své judikatuře dospěl k závěru, že samo o sobě nerovnoměrné ustanovování advokátů považuje za natolik závažnou skutečnost ve smyslu rozsudku rozšířeného senátu, která odůvodňuje ustanovení jiného zástupce. Kasační soud totiž zastává názor, že pokud by byl pouze jediný advokát ustanovován na návrh každého cizince, vedl by takový postup k neakceptovatelné monopolizaci právních služeb poskytovaných *ex offo* v oblasti cizinecké agendy (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2016, č. j. 9 Azs 19/2016 – 18, ze dne 15. 4. 2016, č. j. 9 Azs 64/2016 – 21, ze dne 1. 6. 2016, č. j. 9 Azs 111/2016 – 54, ze dne 3. 6. 2016, č. j. 10 Azs 109/2016 – 54, ze dne 14. 9. 2016, č. j. 8 Azs 182/2016 – 34, nebo rozsudek stejného soudu ze dne 31. 10. 2016, č. j. 3 As 171/2016 – 21). Městský soud v napadeném usnesení v podstatě dospěl ke stejnému závěru.

[13] Napadený rozsudek tak obstojí, jelikož rozhodovací důvody městského soudu jsou opřeny i o jiné důvody, než o nedostatek projevu vůle stěžovatele. Tento postup již aprobovala judikatura kasačního soudu např. v rozsudku ze dne 14. 12. 2009, č. j. 5 Afs 104/2008 – 66, kde soud uvedl, že rozsudek, jímž krajský soud žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl, nemusí být Nejvyšším správním soudem ke kasační stížnosti žalobce zrušen, byť je založen zcela nebo zčásti na nesprávných důvodech, pokud *„je tento rozsudek přezkoumatelný, zda řízení před krajským soudem netrpělo žádnou procesní vadou, jež mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí o věci samé, a zda současně může Nejvyšší správní soud postavit na jisto, že je výrok rozsudku krajského soudu v souladu se zákonem, aniž by přitom překročil rámec věci, jak byla definována nejen řízením o kasační stížnosti, ale i předcházejícím řízením žalobním a řízením před správními orgány.*“

[14] Je taktéž nutno uvést, že dle zjištění Nejvyššího správního soudu se již stěžovatel nenachází na území České republiky, nebylo by tak důvodné, ani procesně ekonomické, uměle protahovat řízení v této procesní otázce, která ani nemá dopad do práv stěžovatele. Kasační soud je přesvědčen, že Organizace pro pomoc uprchlíkům je dostatečně erudovaná, aby jej zastupovala v právě probíhajícím řízení, jak ostatně i uvedl městský soud.

IV. Závěr a náklady řízení

[15] Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Napadené usnesení městského soudu proto dle § 110 odst. 1, věty první, s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž je v souladu s ustanovením § 110 odst. 4 s. ř. s. právními závěry uvedenými v tomto rozsudku vázán.

[16] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne v souladu s § 110 odst. 3, větou první, s. ř. s. městský soud v novém rozhodnutí.

[17] Nejvyšší správní soud stěžovateli ustanovil opatrovnici z řad advokátů. Náklady řízení v tomto případě hradí stát (§ 140 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, § 64 a § 120 s. ř. s.). Opatrovnice však ve věci neučinila žádný úkon právní služby, za který by jí dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, v platném znění, náležela odměna, proto jí výrokem II. nebyla přiznána.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. června 2017

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu